

SL

SL

SL

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 5.4.2011
COM(2011) 173 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020

1. IZBOLJŠANJE POLOŽAJA ROMOV: SOCIALNA IN EKONOMSKA NUJNOST ZA UNIJO IN NJENE DRŽAVE ČLANICE

Mnogi od 10–12 milijonov Romov¹, kolikor jih po ocenah živi v Evropi, se vsak dan srečujejo s predsodki, nestrpnostjo, diskriminacijo in socialno izključenostjo. So marginalizirani in živijo v zelo slabih socialno-ekonomskih razmerah. V Evropski uniji na začetku 21. stoletja to ni sprejemljivo.

Strategija EU za novo rast Evropa 2020 – pametna, trajnostna in vključujoča rast – ne dopušča trajne ekonomske in socialne marginalizacije največje manjšine v Evropi. Potrebni so odločni ukrepi na nacionalni ravni in ravni EU na podlagi aktivnega dialoga z Romi. Medtem ko so za te ukrepe odgovorni predvsem javni organi, pa še vedno pomenijo izziv, saj je socialno in ekonomsko vključevanje Romov dvosmerni proces, ki zahteva spremembo miselnosti večine, pa tudi pripadnikov romskih skupnosti².

Kot prvo, države članice morajo zagotoviti, da se Romov ne diskriminira, ampak se jih obravnava kot ostale državljane EU in se jim zagotovi enakovreden dostop do vseh temeljnih pravic, kot so določene v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah. Poleg tega so potrebni ukrepi, da se prekine začarani krog prenašanja revščine iz generacije v generacijo. V mnogih državah članicah Romi predstavljajo velik delež šoloobveznih otrok in tako tudi bodoče delovne sile, ta delež pa še narašča. Romska populacija je mlada: 35,7 % jih je mlajših od 15 let – v celotni populaciji EU je mlajših od 15 let 15,7 % prebivalcev. Povprečna starost Romov je 25 let, v celotni populaciji EU pa 40 let³. Velike večina aktivnega romskega prebivalstva nima ustrezne izobrazbe, da bi lahko našla dobro službo. Zato je ključnega pomena vlaganje v izobraževanje romskih otrok, da se jim pozneje omogoči uspešen vstop na trg dela. V državah članicah z velikim deležem romskega prebivalstva se že kaže gospodarski učinek. V skladu s ocenami je v Bolgariji približno 23 % iskalcev prve zaposlitve Romov, v Romuniji pa 21 %⁴.

Veliko Romov, ki živijo v EU, je državljanov tretjih držav, ki zakonito prebivajo v EU. Živijo v enako slabih razmerah kot mnogi Romi z državljanstvom EU, s težavami pa se soočajo tudi kot priseljenci iz držav izven EU. Ti izzivi se rešujejo v okviru politik EU za spodbujanje vključevanja državljanov tretjih držav ob upoštevanju potreb najbolj ranljivih skupin⁵.

Vključevanje Romov ne bo imelo le socialnih koristi, pač pa tudi ekonomske koristi za Rome in skupnosti, katerih del so. V skladu z nedavno raziskavo Svetovne banke⁶ bi na primer

¹ Izraz „Romi“ se podobno kot v drugih političnih dokumentih Evropskega parlamenta in Evropskega sveta uporablja kot skupni izraz za skupine prebivalstva z bolj ali manj podobnimi kulturnimi značilnostmi, kot so Sinti, Kalé, potujoče skupine (Travellers, Gens du voyage) itd., ne glede na to, ali gre za skupine, ki prebivajo na enem mestu ali ne; po ocenah okrog 80 % Romov prebiva na enem mestu, SEC(2010) 400.

² COM(2010) 133, str. 5.

³ Fundacion Secretariado Gitano, Health and the Roma community, analysis of the situation in Europe, 2009. Študija je bila osredotočena na Bolgarijo, Češko republiko, Grčijo, Portugalsko, Romunijo, Slovaško in Španijo.

⁴ Svetovna banka, Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, Romania and Serbia, september 2010.

⁵ V letu 2011 je predvideno sporočilo o evropskem programu za vključevanje državljanov tretjih držav.

⁶ Svetovna banka, Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, Romania and Serbia, september 2010.

popolna vključitev Romov na trg dela za nekatere države lahko pomenila gospodarske koristi v višini približno 0,5 milijarde EUR letno. Če bi omogočili vstop na trg dela več Romom, bi se povečala gospodarska produktivnost, plačila države za socialno pomoč bi se zmanjšala, povečali pa bi se tudi prihodki iz davka na dohodek. V skladu z isto študijo Svetovne banke se davčne koristi vključevanja Romov na trg dela ocenjujejo na približno 175 milijonov EUR na državo letno. Z vsemi temi pomembnimi ekonomskimi in finančnimi vplivi vključevanja Romov bi bilo mogoče spodbujati večjo odprtost javnosti do Romov ter tako prispevati k njihovemu nemotenemu vključevanju v skupnosti, katerih del so.

Ekonomsko vključevanje Romov bo prispevalo tudi k socialni koheziji in povečalo spoštovanje temeljnih pravic, tudi kar zadeva pravice pripadnikov manjšin, ter odpravljanju diskriminacije zaradi rase, barve, etničnega in socialnega porekla ali pripadnosti manjšini⁷.

EU je državam članicam predlagala nekaj načinov za spodbujanje socialnega in ekonomskega vključevanja Romov, nazadnje v svojem sporočilu iz aprila 2010⁸. Države članice so v skladu z Direktivo 2000/43/ES že obvezane, da Romom (tako kot drugim državljanom EU) zagotovijo nediskriminacijski dostop do izobraževanja, zaposlovanja, poklicnega usposabljanja, zdravstvenega in socialnega varstva ter stanovanj. Strog nadzor izvajanja te direktive je lahko koristen instrument za ocenjevanje vključevanja Romov⁹.

Kljub določenemu napredku na ravni držav članic in EU¹⁰ v zadnjih letih se je vsakdanje življenje za večino Romov le malo spremenilo. V skladu z ugotovitvami projektne skupine Komisije za Rome¹¹ še vedno ni učinkovitih in sorazmernih ukrepov za reševanje socialnih in ekonomskih težav velikega dela romske populacije v EU.

Za reševanje tega izziva in ker nediskriminacija sama ni dovolj za boj proti socialni izključenosti Romov, Komisija institucije EU poziva, da podprejo ta okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov. Ta okvir je sredstvo za dopolnitev in okrepitev zakonodaje in politik EU na področju enakosti z obravnavo posebnih potreb Romov v zvezi z enakim dostopom do zaposlovanja, izobraževanja, stanovanj in zdravstvenega varstva na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, pa tudi z dialogom z Romi in njihovo udeležbo.

Namen tega okvira EU je vnesti otipljive spremembe v življenje Romov. Je odgovor EU na sedanje razmere in ne vpliva na primarno odgovornost držav članic na tem področju. S tem okvirom EU Evropska komisija spodbuja države članice, da sorazmerno z velikostjo romske populacije, ki živi na njihovem ozemlju¹², in ob upoštevanju različnih izhodišč sprejmejo ali nadalje razvijejo celovit pristop k vključevanju Romov in podprejo naslednje cilje.

⁷ Pogodba o Evropski uniji, člen 2, in Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, člen 21.

⁸ COM(2010) 133, Socialno in ekonomsko vključevanje Romov v Evropi.

⁹ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost, UL L 180, 19.7.2009.

¹⁰ COM(2010) 133, oddelek 2.

¹¹ Projektna skupina Komisije za Rome je bila ustanovljena 7. septembra 2010 za poenostavitev, ocenjevanje in normiranje uporabe (vključno z učinkovitostjo) sredstev EU za vključevanje Romov v vseh državah članicah ter opredelitev glavnih pomanjkljivosti pri uporabi teh sredstev.

¹² Glej ocene Sveta Evrope na naslovu http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp, ki so vključene v prilogi k temu sporočilu.

2. POTREBA PO USMERJENEM PRISTOPU: OKVIR EU ZA NACIONALNE STRATEGIJE VKLJUČEVANJA ROMOV

Da bi dosegli večji napredek pri vključevanju Romov je zdaj treba pospešiti prizadevanja in zagotoviti **osredotočenost** nacionalnih, regionalnih in lokalnih politik **na romsko skupnost** na **jasen in specifičen** način ter za izpolnjevanje potreb Romov sprejeti **jasne ukrepe** za preprečevanje prikrajšanosti, ki so ji izpostavljeni, in nadomestilo zanjo. Usmerjeni pristop v okviru širše strategije za boj proti revščini in izključenosti – ki drugih ranljivih in prikrajšanih skupin ne izključuje iz podpore – je skladen z načelom nediskriminacije na ravni EU in na nacionalni ravni. Načelo enakega obravnavanja državam članicam ne preprečuje ohranjanja ali sprejemanja ukrepov za preprečevanje ali nadomestilo za prikrajšanost na podlagi rase ali etnične pripadnosti¹³. Nekatere države članice so že uspešno sprejele pozitivne ukrepe v korist Romov, saj običajni ukrepi za socialno vključenost niso bili dovolj za izpolnjevanje njihovih posebnih potreb¹⁴.

Da se zagotovijo učinkovite politike v državah članicah, Komisija predlaga, da se pripravijo ali, če že obstajajo, prilagodijo **nacionalne strategije vključevanja Romov** za izpolnjevanje **ciljev EU glede vključevanja Romov**, z usmerjenimi ukrepi ter zadostnimi sredstvi (nacionalnimi sredstvi, sredstvi EU in drugimi sredstvi) za njihovo doseganje. Predlaga rešitve za odpravljanje sedanjih ovir za učinkovitejšo uporabo sredstev EU ter določa temelje **učinkovitega mehanizma za spremljanje**, da se Romom zagotovijo konkretni rezultati.

3. OPREDELITEV AMBICIJ EU: DOLOČITEV CILJEV GLEDE VKLJUČEVANJA ROMOV

Iz letnega pregleda rasti, ki ga je izdala Evropska komisija¹⁵, je razvidno, da bodo imele države članice in EU še veliko dela z izvajanjem strategije Evropa 2020 in za doseganje njenih krovnih ciljev, ki jih podpirajo vodilne pobude¹⁶. Za nekatere države članice bo reševanje položaja Romov kar zadeva zaposlovanje, revščino in izobraževanje prispevalo k doseganju ciljev Evrope 2020 glede zaposlovanja, socialne vključenosti in izobraževanja.

Cilji **EU glede vključevanja Romov** se morajo v sorazmerju z velikostjo romske populacije nanašati na **štiri ključna področja: dostop do izobraževanja, zaposlovanja, zdravstvenega varstva in stanovanj**. Ti minimalni standardi morajo temeljiti na skupnih, primerljivih in zanesljivih kazalnikih. Z doseganjem teh ciljev bodo države članice lažje dosegle splošne cilje iz strategije Evropa 2020.

- **Dostop do izobraževanja:** *zagotavljanje vsaj osnovnošolske izobrazbe za vse romske otroke*

¹³ Direktiva Sveta 2000/43/ES (UL L 180, 19.7.2000).

¹⁴ Traveller Education Support Services (TESS) v Združenem kraljestvu je na primer prilagojena storitev za doseganje enakovrednega dostopa do izobraževanja in enakovrednih izobraževalnih dosežkov za otroke skupin Traveller in romske otroke. Drug primer je projekt JOBS, namenjen Romom v Bolgariji, ki nudi pomoč nezaposlenim Romom in podjetnikom. Več primerov je naštetih v poročilu Komisije Improving the tools for the social inclusion and non-discrimination of Roma in the EU, 2010. Glej tudi International perspectives on positive action measures, Evropska komisija, 2009.

¹⁵ COM(2011) 11, Letni pregled rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo.

¹⁶ Izmed sedmih vodilnih pobud so v tem okviru najpomembnejše Evropska platforma za boj proti revščini in socialni izključenosti, Program za nova znanja in spretnosti in delovna mesta ter Unija inovacij.

Dosežena stopnja izobrazbe med Romi je v povprečju veliko nižja kot pri ostalih prebivalcih, čeprav se položaj od države do države razlikuje¹⁷.

Osnovna šola je obvezna v vseh državah članicah in države članice morajo zagotoviti, da je osnovnošolska izobrazba dostopna vsem otrokom ustrezne starosti. Na podlagi najboljših razpoložljivih podatkov iz raziskave o delovni sili iz leta 2009¹⁸, doseže osnovnošolsko izobrazbo v povprečju 97,5 % otrok v EU.

Iz raziskav je razvidno, da v nekaterih državah članicah dokonča osnovnošolsko izobrazbo le omejeno število romskih otrok¹⁹. Nadpovprečno veliko število romskih otrok obiskuje šole s prilagojenim programom in ločene šole. Treba je okrepiti stike s skupnostmi s pomočjo posrednikov na področju kulture in šolstva, cerkev, religioznih združenj ali skupnosti in z aktivno udeležbo staršev romskih otrok, da se izboljšajo medkulturne kompetence učiteljev, zmanjša segregacija ter zagotovi skladnost z obveznostjo obiskovanja osnovne šole. Komisija načrtuje skupne ukrepe s Svetom Evrope, v okviru katerih bodo v obdobju dveh let usposobili približno 1 000 posrednikov. Posredniki lahko starše obveščajo o delovanju lokalnega izobraževalnega sistema in jim svetujejo v zvezi z njim ter pomagajo zagotavljati prehod otrok med različnimi stopnjami šolanja.

Znano je, da imajo otroci, ki se ne šolajo, začnejo šolanje prepozno ali ga opustijo prezgodaj, pozneje precejšnje težave, ki obsegajo vse od težav s pismenostjo in jezikom do občutkov izključenosti in manjvrednosti. Zato se težje vključijo v nadaljnje izobraževanje ali študij in težje dobijo dobro službo. Zato se spodbujajo pobude za programe, ki mladim odraslim, ki so opustili šolanje, ponujajo še eno možnost za pridobitev izobrazbe, vključno s programi, ki so izrecno osredotočeni na romske otroke. Podpreti je treba tudi reformo učnih načrtov za izobraževanje učiteljev ter razviti inovativne metode poučevanja. Udeležba večkratno prikrajšanih otrok zahteva medsektorsko sodelovanje in ustrezne podporne programe. Skupina na visoki ravni za pismenost in kampanja opismenjevanja, ki jo pričenja Komisija kot prispevek k vodilni pobudi Evrope 2020 „Nova znanja in spretnosti in delovna mesta“, bosta poudarili pomen odpravljanja nepismenosti med romskimi otroci in odraslimi.

Komisija je sprejela sporočilo o predšolski vzgoji in varstvu²⁰, v katerem je poudarila, da so romski otroci v predšolske programe vključeni precej redkeje kot ostali, čeprav bolj potrebujejo pomoč. Večji dostop do kakovostne nesegregirane predšolske vzgoje ima lahko ključno vlogo pri premagovanju slabšega položaja romskih otrok zaradi pomanjkljive izobrazbe, kot poudarjajo pilotni projekti o vključevanju Romov, ki trenutno potekajo v nekaterih državah članicah s sofinanciranjem iz proračuna EU²¹.

Zato morajo države članice vsem romskim otrokom zagotoviti dostop do kakovostne izobrazbe in preprečevati njihovo diskriminacijo ali segregacijo, ne glede na to, ali prebivajo na enem mestu ali ne. Države članic morajo zagotoviti vsaj dokončanje osnovne šole. Prav tako morajo razširiti dostop do kakovostne predšolske vzgoje in varstva ter zmanjšati število otrok, ki opustijo srednješolsko izobraževanje v skladu s

¹⁷ Kot je razvidno iz raziskave Inštituta za odprto družbo, obiskuje srednjo šolo približno 10 % Romov (na voljo so podatki za sedem držav članic).

¹⁸ Raziskava o delovni sili, 2009: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>.

¹⁹ Inštitut za odprto družbo, International Comparative Data Set on Roma Education, 2008. Na voljo so podatki o osnovnošolski izobrazbi za šest držav: Bolgarijo, Madžarsko, Latvijo, Litvo, Romunijo in Slovaško. Tehtano povprečje za te države članice znaša 42 %.

²⁰ COM(2011) 66.

²¹ Pilotni projekt: A Good Start: scaling-up access to quality services for young Roma children.

strategijo Evropa 2020. Mlade Rome je treba spodbujati tudi k sodelovanju v sekundarnem in terciarnem izobraževanju²².

- **Dostop do zaposlitve: zmanjšanje razlik pri zaposlovanju Romov in ostalih prebivalcev**

V strategiji Evropa 2020 je določen ciljni delež zaposlenih prebivalcev v starosti od 20 do 64 let, in sicer 75 % (povprečna stopnja zaposlenosti v EU je 68,8 %²³). Iz letnega pregleda rasti iz leta 2011 je razvidno, kako države članice v nacionalnih programih reform določajo nacionalne cilje za zaposlovanje, glede na katere je mogoče meriti napredek. Iz empiričnih podatkov in raziskav o socialno-ekonomskem položaju Romov je razvidno, da je velik razkorak med stopnjo zaposlenosti Romov in stopnjo zaposlenosti ostalih prebivalcev.

Svetovna banka je ugotovila, da je stopnja zaposlenosti Romov, zlasti žensk, precej nižja od stopnje zaposlenosti neromske večine²⁴. Tudi raziskava Agencije Evropske unije za temeljne pravice v sedmih državah članicah poudarja velike razlike, izkazalo pa se je tudi, da Romi menijo, da so močno diskriminirani na področju zaposlovanja²⁵.

Zato morajo države članice Romom omogočiti neomejen in nediskriminacijski dostop do poklicnega izobraževanja, trga dela ter orodij in pobud za samozaposlovanje. Treba je spodbujati dostop do mikroposojil. V javnem sektorju je treba ustrezno pozornost posvetiti zaposlovanju usposobljenih romskih javnih uslužbencev. Javni zavodi za zaposlovanje lahko Romom pomagajo s personaliziranimi storitvami in posredovanjem. Na tak način bi se lahko Rome pritegnilo na trg dela in tako povečalo njihovo stopnjo zaposlenosti.

- **Dostop do zdravstvenega varstva: zmanjšati razlike med zdravstvenim stanjem romske populacije in ostalega prebivalstva**

Pričakovana življenjska doba v EU ob rojstvu je 76 let za moške in 82 let za ženske²⁶. Pri Romih je po ocenah 10 let krajša²⁷. Poleg tega je stopnja umrljivosti dojenčkov v EU 4,3 na tisoč živorojenih otrok²⁸, v romskih skupnostih pa je veliko višja. Iz poročila programa Združenih narodov za razvoj o petih državah je razvidno, da je stopnja umrljivosti romskih otrok dva do šestkrat večja od stopnje umrljivosti otrok v preostalem prebivalstvu, odvisno od

²² V tem okviru je treba raziskati potencialno uporabo inovativnih pristopov, kot je dostop do učenja in pridobivanja veščin na podlagi IKT.

²³ COM(2011) 11, Priloga 3, osnutek skupnega poročila o zaposlovanju. Glej tudi raziskavo o delovni sili iz leta 2009: leta 2009 je bilo zaposlenih 62,5 % žensk in 75,8 % moških:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_10.

²⁴ Svetovna banka, op.cit.

²⁵ Agencija Evropske unije za temeljne pravice, European Union Minorities and Discrimination Survey, Main Results Report, 2009.

²⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=TS_DPH100.

²⁷ COM(2009) 567, Solidarnost na področju zdravja: zmanjšanje neenakosti na področju zdravja v EU. Glej tudi Fundacion Secretariado Gitano, op. cit., in Sepkowitz K, Health of the World's Roma population, 2006, na podlagi razmer v Češki republiki, na Irskem, Slovaškem in v Bolgariji.

²⁸ Razmerje med številom smrti otrok, mlajših od enega leta, v obdobju enega leta in številom živorojenih otrok v istem letu. Podatki Eurostata, 2009.

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_minfind&lang=en.

države. O visokih stopnjah umrljivosti dojenčkov v romski skupnosti poročajo tudi v drugih državah²⁹.

To neskladje kaže na splošen razkorak med zdravjem Romov in neromskih prebivalcev. Ta razlika je povezana s slabimi pogoji, v katerih živijo Romi, odsotnostjo usmerjene informacijske kampanje, omejenim dostopom do kakovostnega zdravstvenega varstva in večjo izpostavljenostjo tveganju za zdravje. V raziskavi Agencije Evropske unije za temeljne pravice se je kot posebna težava, s katero se spopadajo Romi, izkazala tudi diskriminacija s strani zdravstvenega osebja³⁰: 17% jih je navedlo, da so v zadnjih 12 mesecih doživeli tako diskriminacijo. Uporaba preventivnih storitev je med romsko populacijo majhna in v skladu z nekaterimi študijami več kot 25 % romskih otrok ni opravilo vseh cepljenj³¹.

Zato morajo države članice zlasti otrokom in ženskam zagotoviti dostop do kakovostnega zdravstvenega varstva, pa tudi preventivnih zdravstvenih storitev in storitev socialnega varstva na podobni ravni in pod enakimi pogoji, kot so zagotovljeni ostalemu prebivalstvu. Če je mogoče, bi morali biti v programe zdravstvenega varstva, namenjene romski skupnosti, vključeni tudi ustrezno usposobljeni Romi.

- ***Dostop do stanovanj in osnovnih storitev: odpraviti razlike v deležu Romov z dostopom do stanovanj in storitev javnih služb (voda, električna energija in plin) in deležem takih gospodinjstev v preostalem prebivalstvu.***

Med 72 % in 100% gospodinjstev v EU je priključenih na javni vodovod³². Položaj Romov pa je veliko slabši. Njihove pogosto slabe bivalne razmere vključujejo nezadosten dostop do storitev javnih služb, na primer oskrbe z vodo, električno energijo ali plinom, Romi, ki ne prebivajo na enem mestu, pa pogosto težko najdejo kraj z dostopom do vode³³. To negativno vpliva na njihovo zdravje in splošno vključenost v družbo.

Zato morajo države članice spodbujati nediskriminatoren dostop do stanovanj, tudi socialnih. Ukrepi na področju stanovanjske politike morajo biti del celovitega pristopa, ki bo vključeval predvsem izobraževanje, zdravstvo, socialne zadeve, zaposlovanje in varnost ter ukrepe za odpravljanje segregacije. Države članice morajo tudi upoštevati posebne potrebe Romov, ki ne prebivajo na enem mestu (na primer tako, da jim zagotovijo dostop so ustreznih krajev za bivanje). Morajo aktivno sodelovati z usmerjenimi programi, ki bodo vključevali regionalne in lokalne organe.

²⁹ Program Združenih narodov za razvoj, The Roma in Central and Eastern Europe, Avoiding the Dependency Trap, 2003. Bolgarija, Romunija, Slovaška, Madžarska in Češka republika. Equality and Human Rights Commission, Inequalities Experienced by Gypsy and Traveller Communities: A review, 2009.

³⁰ Agencija Evropske unije za temeljne pravice, European Union Minorities and Discrimination Survey, Main Results Report, 2009.

³¹ Fundacion Secretariado Gitano, op.cit. Glej tudi University of Sheffield, The Health Status of Gypsies and Travellers in England, 2004.

³² Podatki Eurostata, 2002: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/8-21032006-AP/EN/8-21032006-AP-EN.PDF.

³³ Agencija Evropske unije za temeljne pravice, Housing conditions of Roma and Travellers in the European Union; Comparative Report, 2009.

4. NACIONALNE STRATEGIJE VKLJUČEVANJA ROMOV: JASNA POLITIČNA ZAVEZANOST DRŽAV ČLANIC

Na podlagi izkušenj držav članic, vključno s tistimi, ki sodelujejo v Desetletju vključevanja Romov³⁴, Komisija poziva države članice, naj svoje nacionalne strategije vključevanja Romov uskladijo z zgoraj opredeljenim usmerjenim pristopom in svoje obdobje načrtovanja podaljšajo do leta 2020. Države članice, ki še nimajo nacionalnih strategij za Rome, se poziva, da določijo podobne cilje v sorazmerju z velikostjo romske populacije, ki živi na njihovem ozemlju³⁵, ter ob upoštevanju njihovih različnih izhodišč in posebnosti takih populacij.

Nacionalne strategije držav članic morajo slediti usmerjenemu pristopu, ki bo v skladu s **skupnimi temeljnimi načeli za vključevanje Romov**³⁶ aktivno prispeval k družbeni vključenosti Romov v večinsko družbo in odpravljanju segregacije, kjer obstaja. Te strategije se morajo ujemati s širšim okvirom strategije Evropa 2020 in k njemu prispevati, zato morajo biti **skladne z nacionalnimi programi reform**.

Pri razvoju nacionalnih strategij za vključevanje Romov morajo države članice upoštevati naslednje pristope:

- Določitev dosegljivih **nacionalnih ciljev glede vključevanja Romov**, da se premestijo razlike s preostalim prebivalstvom. Ti cilji morajo zajemati vsaj štiri cilje EU glede vključevanja Romov v zvezi z dostopom do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvenega varstva in stanovanj.
- Po potrebi opredelitev tistih **prikrajšanih mikroregij ali ločenih sosesk**, kjer so skupnosti najbolj prikrajšane, z uporabo socialno-ekonomskih in ozemeljskih kazalnikov, ki so že na voljo (tj. zelo nizka izobrazbena raven, dolgoročna nezaposlenost, itd.).
- Dodelitev **dovolj sredstev iz nacionalnih proračunov**, ki se bodo po potrebi dopolnila z mednarodnimi sredstvi in sredstvi EU.
- Vključitev **učinkovitih metod spremljanja** za oceno učinka ukrepov za vključevanje Romov in mehanizem spremljanja za prilagoditev strategije.

³⁴ Desetletje vključevanja Romov 2005–2015 je mednarodna pobuda, ki združuje vlade, mednarodne partnerske organizacije in civilno družbo, za pospešitev napredka pri vključevanju Romov in pregled takega napredka na pregleden in količinsko opredeljiv način. Trenutno v pobudi sodeluje 12 držav: Bolgarija, Češka republika, Madžarska, Romunija, Slovaška, Španija, pa tudi Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, NJRM, Črna gora in Srbija. Slovenija ima status opazovalke. Mednarodne partnerske organizacije pobude so Svetovna banka, Inštitut za odprto družbo, Program Združenih narodov za razvoj, Svet Evrope, Razvojna banka Sveta Evrope, OVSE, ERIO, ERTF, ERRC, UN-HABITAT, UNHCR in UNICEF.

³⁵ Glej ocene Sveta Evrope na naslovu http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp, ki so vključene v priložo k temu sporočilu.

³⁶ Na prvem zasedanju platforme 24. aprila 2009 je bilo predstavljenih 10 skupnih temeljnih načel glede vključevanja Romov. Priložena so bila sklepom Sveta z dne 8. junija 2009. Ta načela so: 1) tvorne, stvarne in nediskriminacijske politike, 2) izrecna, vendar ne izključna ciljna naravnost, 3) medkulturni pristop, 4) vključevanje v osrednje tokove družbe, 5) upoštevanje vidika spolov, 6) prenos politik, temelječih na pridobljenih izkušnjah, 7) uporaba instrumentov EU, 8) vključenost regionalnih in lokalnih organov, 9) vključevanje civilne družbe, 10) aktivna udeležba Romov.

- Treba jih je oblikovati, izvajati in spremljati v **tesnem sodelovanju in neprekinjenem dialogu z romsko civilno družbo ter regionalnimi in lokalnimi organi**.
- Določitev **nacionalne kontaktne točke za nacionalno strategijo vključevanja Romov**, ki bo pristojna za usklajevanje razvoja in izvajanja strategije ali, kjer je primerno, opiranje na obstoječe upravne strukture.

Države članice se poziva, da pripravijo ali pregledajo svoje nacionalne strategije vključevanja Romov in jih do konca decembra 2011 predstavijo Komisiji. Spomladi 2012 pred letnim zasedanjem platforme za Rome bo Komisija ocenila te nacionalne strategije ter poročala Evropskemu parlamentu in Svetu o napredku.

5. DOSEGANJE KONKRETNIH REZULTATOV ZA ROME

Izvajanje in uspeh nacionalnih strategij za vključevanje Romov bo v veliki meri odvisen od učinkovite in zadostne dodelitve nacionalnih virov. Samo s financiranjem na ravni EU seveda ne bo mogoče razrešiti položaja Romov, vendar Komisija opominja, da se trenutno načrtujejo **sredstva v višini 26,5 milijard EUR** za financiranje prizadevanj držav članic na področju socialne vključenosti, tudi za pomoč Romom³⁷.

Aprila 2010 je Komisija³⁸ države članice pozvala, naj zagotovijo, da bodo obstoječi finančni instrumenti EU, zlasti strukturni skladi in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja na voljo Romom. Svet je ta pristop potrdil junija 2010³⁹. Vendar večina držav še ne izkorišča dovolj sredstev EU, ki so na voljo za reševanje potreb Romov.

Napredek v sedanjem programskem obdobju (2007–2013)...

- Za odpravljanje pomanjkljivosti pri razvoju ustreznih strategij in učinkovitih ukrepov za njihovo izvajanje, če obstajajo, se države članice poziva, naj spremenijo svoje operativne programe, ki se sofinancirajo iz strukturnih skladov in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, da bodo ustrezneje podpirali usmerjene projekte v zvezi z Romi, ter jih uskladijo s svojimi nacionalnimi strategijami vključevanja Romov.
- Komisija bo z državami članicami proučila spremembe njihovih operativnih programov, da se ocenijo nove potrebe, poenostavi izvajanje in pospeši izvajanje prednostnih nalog, vključno z uporabo celovitega pristopa na stanovanjskem področju v spremenjeni uredbi o Evropskem skladu za regionalni razvoj⁴⁰.

³⁷ Za Evropski socialni sklad je bilo v obdobju 2007–2013 dodeljenih 9,6 milijard EUR za ukrepe, namenjene socialno-ekonomskemu vključevanju prikrajšanih oseb, med drugim marginaliziranih Romov, in 172 milijonov EUR izrecno za ukrepe, namenjene vključevanju Romov. Kar zadeva Evropski sklad za regionalni razvoj, se načrtujejo sredstva v višini 16,8 milijard EUR za socialno infrastrukturo.

³⁸ COM(2010) 133.

³⁹ Sklepi Sveta z dne 7. junija 2010, 10058/10+COR 1.

⁴⁰ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta št. 437/2010 (UL L 132, 29.5.2010). Komisija je 9. februarja 2011 izdala navodilo o izvajanju celostnih posegov na stanovanjskem področju v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj v korist marginaliziranih skupnosti, ki ga je potrdil Odbor za usklajevanje skladov.

Komisija bo hitro proučila zahteve za spremembe programov v povezavi z nacionalnimi strategijami za vključevanje Romov.

- Države članice imajo na voljo precejšnjo tehnično pomoč EU (4% vseh strukturnih skladov), od tega pa so do konca leta 2009 v povprečju izkoristile le 31 % načrtovanih dodeljenih sredstev. Ta sredstva bodo izgubljena, če ne bodo porabljena. Države članice morajo zato pri pripravi svojih nacionalnih strategij vključevanja Romov bolje izrabljati tehnično pomoč EU⁴¹, da bodo izboljšale svoje zmogljivosti za upravljanje, spremljanje in ocenjevanje v okviru projektov v zvezi z Romi. Države članice bi lahko ta instrument uporabile tudi za to, da pridobijo strokovno znanje regionalnih, nacionalnih in mednarodnih organizacij pri pripravi, izvajanju in spremljanju intervencij.
- Za razrešitev vprašanj glede zmogljivosti, na primer pomanjkanja strokovnega znanja in upravne zmogljivosti organov za upravljanje ter težav s kombiniranjem sredstev za financiranje celovitih projektov Komisija države članice poziva, naj proučijo možnost, da upravljanje in izvajanje nekaterih delov svojih programov zaupajo posredniškemu organu, na primer mednarodnim organizacijam, regionalnim telesom za razvoj, cerkvam ter verskim organizacijam in skupnostim, pa tudi nevladnim organizacijam, ki imajo dokazane izkušnje z vključevanjem Romov in poznajo akterje na terenu⁴². V tem pogledu je lahko koristno orodje mreža Evropskega ekonomsko-socialnega odbora⁴³.
- Države članice morajo tudi proučiti možnost uporabe evropskega mikrofinančnega instrumenta Progress⁴⁴, za katerega je v obdobju 2010–2013 na voljo skupno 100 milijonov EUR sredstev EU. Komisija ocenjuje, da je mogoče ta znesek v naslednjih osmih letih povečati na več kot 500 milijonov EUR v mikroposojilih. Romske skupnosti so ena izmed ciljnih skupin instrumenta⁴⁵. Če se romskim skupnostim da priložnost, da pričnejo z avtonomnimi proizvodnimi dejavnostmi, bi jih bilo mogoče motivirati, da aktivno sodelujejo pri rednem delu, zmanjšajo odvisnost od socialne podpore ter spodbujajo prihodnje generacije.
- Države članice se spodbuja, naj pri oblikovanju in izvajanju svojih nacionalnih strategij vključevanja Romov uporabijo evropsko pobudo za socialne inovacije, ki jo namerava Komisija pričeti v letu 2011, kot je določena v vodilni pobudi „Evropska platforma za boj proti revščini“. Ta pristop, ki temelji na inovacijah, lahko prispeva k izboljšanju učinkovitosti politik socialnega vključevanja.

...in po letu 2013

⁴¹ Dokumenta COM(2010) 110, Kohezijska politika: Strateško poročilo o izvajanju programov 2007–2013 in SEC(2010) 360 navajata, da so države članice za pripravo, izvajanje in spremljanje kohezijske politike v povprečju porabile le 31 % sredstev, ki so jim bila dodeljena.

⁴² V skladu z Uredbo Sveta št. 1083/2006, člena 42 in 43 v zvezi z globalnimi nepovratnimi sredstvi, UL L 210, 31.7.2006.

⁴³ Evropski ekonomsko-socialni odbor ima mrežo nacionalnih kontaktnih točk v organizirani civilni družbi prek ekonomsko-socialnih odborov in podobnih organizacij.

⁴⁴ Sklep Evropskega parlamenta in Sveta št. 283/2010/EU z dne 25. marca 2010.

⁴⁵ Komisija na primer že financira program Kiútprogram, pilotni projekt majhnega obsega, namenjen romski skupnosti na Madžarskem, ki zagotavlja relativno majhna mikroposojila.

Nacionalne strategije vključevanja Romov morajo zajemati obdobje 2011–2020, zato je pomembno kar najboljše izkoristiti financiranje v okviru novega večletnega finančnega okvira. Z večletnim finančnim okvirom bo določen način, kako se bodo cilji Evrope 2020 v prihodnje financirali iz proračuna EU.

Strategija Evropa 2020 od samega začetka upošteva položaj romske skupnosti⁴⁶. Ukrepi v podporo vključevanju Romov bodo del ustreznih finančnih instrumentov na ravni EU, zlasti sredstev kohezijske politike. Komisija si bo pri pripravi svojih predlogov za prihodnji regulativni okvir kohezijske politike na podlagi usmeritev iz Pregleda proračuna⁴⁷ ter sklepov petega kohezijskega poročila prizadevala odstraniti sedanje možne ovire za učinkovito uporabo sredstev kohezijske politike za financiranje vključevanja Romov.

Pomembno bo zagotoviti, da prednostne naloge na področju naložb v okviru različnih skladov, ki se lahko uporabljajo na področju socialnega vključevanja in boja proti revščini, podpirajo izvajanje nacionalnih programov reform in nacionalnih strategij vključevanja Romov. Določiti morajo tudi potrebne pogoje za učinkovito in v rezultate usmerjeno podporo, tudi prek boljšega ocenjevanja. Poleg tega se bo proučila možnost uporabe pozitivnih spodbud za odpravljanje neenakosti. Hkrati bo poenostavitev postopkov v korist uporabnikom programa eden glavnih elementov, ki jih bo Komisija upoštevala pri pripravi prihodnjih predlogov. To je zlasti pomembno pri projektih, ki se nanašajo na potrebe Romov.

6. SPODBUJANJE VKLJUČEVANJA ROMOV PREK MEJA EU: POSEBNI POLOŽAJ DRŽAV, KI SE PRIPRAVLJAJO NA PRISTOP

Strategija Komisije za širitev⁴⁸ je poudarila neugodne razmere, s katerimi se sooča mnogo Romov na zahodnem Balkanu in v Turčiji. Svet Evrope ocenjuje njihovo število na 3,8 milijonov EUR.

Romi v državah, ki se pripravljajo na pristop, se soočajo s podobnimi ali celo hujšimi problemi kot v mnogih državah članicah: socialno izključenostjo, segregacijo in marginalizacijo, ki vodijo k pomanjkljivi izobrazbi, kronični brezposelnosti, omejenemu dostopu do zdravstvenega varstva, stanovanj in osnovnih storitev ter široko razširjeni revščini. Poleg tega so se morale zaradi vojn v balkanski regiji mnoge romske družine kot razseljene osebe preseliti v druge države v regiji ali v zahodno Evropo. V Turčiji živijo različne skupine Romov, vendar jih velik del trpi večstransko socialno izključenost.

Iz izkušenj, pridobljenih med preteklimi pristopi držav, je mogoče sklepati, da so za spodbujanje vključevanja Romov potrebni večja politična zavezanost njihovem vključevanju, zadostna finančna sredstva iz nacionalnih proračunov, boljše usklajevanje z vsemi ustreznimi donatorji ter sistematično ocenjevanje in strožje spremljanje. Cilji EU glede vključevanja Romov bodo veljali tudi za te države. Njihove nacionalne strategije vključevanja Romov in akcijske načrte (večinoma so bili pripravljeni v okviru Desetletja vključevanja

⁴⁶ Integrirane smernice za gospodarske politike in politike zaposlovanja (št. 10) se izrecno sklicujejo na Rome. Poleg tega je v vodilni pobudi Evropska platforma za boj proti revščini in socialni izključenosti opredeljeno, kako reševati problematiko vključevanja Romov znotraj splošne politike za boj proti revščini in socialni izključenosti. Druge smernice za politike zaposlovanja spodbujajo zaposljivost na način, ki pripomore k socialno-ekonomskemu vključevanju Romov.

⁴⁷ COM (2010) 700, Pregled proračuna EU.

⁴⁸ COM(2010) 660, Strategija širitve in glavni izzivi za obdobje 2010–2011.

Romov 2005–2015) je treba uskladiti s temi cilji. Turčija mora še sprejeti nacionalni okvir za vključevanje Romov.

Komisija se zavezuje tem državam pomagati izboljšati socialno in ekonomsko vključevanje Romov na regionalni in nacionalni ravni, in sicer z:

- izboljšanjem dodeljevanja sredstev v okviru instrumenta za predpristopno pomoč k strateškemu, k rezultatom usmerjenemu nacionalnemu načrtovanju programov in načrtovanju programov z več upravičenci, ki se osredotočajo na sektorski pristop za socialni razvoj. Komisija trenutno izvaja ali načrtuje projekte v skupni vrednosti več kot 50 milijonov EUR, ki bodo tudi v celoti ali deloma v korist romskim skupnostim;
- povečanjem vključenosti civilne družbe s spodbujanjem institucionaliziranega dialoga z romskimi predstavniki, da se vključijo in prevzamejo odgovornost za oblikovanje politik, izvajanje in spremljanje na regionalni, nacionalni in lokalni ravni;
- natančnim spremljanjem napredka vsake države v zvezi z ekonomskim in socialnim položajem Romov ter vsakoletno predstavitev sklepov v poročilu o napredku pri širitvi.

7. KREPITEV VLOGE CIVILNE DRUŽBE: VEČJA VLOGA EVROPSKE PLATFORME ZA VKLJUČEVANJE ROMOV

Evropska platforma za vključevanje Romov⁴⁹ je koristen forum za razpravo in usklajene ukrepe vseh zadevnih udeleženih strani: institucij EU, nacionalnih vlad, mednarodnih organizacij, univerz in predstavnikov romske civilne družbe. Platforma veliko prispeva k ozaveščanju evropskih in nacionalnih politik o potrebah Romov.

Komisija je pripravljena igrati večjo vlogo v platformi in povečati njeno vlogo na podlagi izkušenj ter z navezavo svojega dela na štiri prednostna področja nacionalnih strategij vključevanja Romov.

Prek platforme bi morale imeti zadevne zainteresirane strani, zlasti predstavniki romskih skupnosti, možnost, da sodelujejo v okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov. Okrepljena platforma je lahko v pomoč državam članicam pri iskanju ustreznih odzivov politik prek izmenjave dobrih praks in razprav o pristopu mednarodnih organizacij, ki imajo izkušnje s spodbujanjem vključevanja Romov. Platforma bo Komisiji tudi zagotovila povratne informacije o rezultatih nacionalnih prizadevanj na terenu, saj bo dala besedo romski civilni družbi.

⁴⁹ Prvo zasedanje platforme je potekalo leta 2009 po sklepih Sveta za splošne zadeve z dne 8. decembra 2008, v katerih je bila Komisija pozvana, naj organizira izmenjavo dobrih praks in izkušenj med državami članicami na področju vključevanja Romov, zagotovi analitično podporo in spodbuja sodelovanje med vsemi stranmi, ki jih zadevajo romska vprašanja, vključno z organizacijami, ki zastopajo Rome, v okviru celovite evropske platforme. Sklepi Sveta za splošne zadeve, 15976/1/08 REV 1.

8. MERJENJE NAPREDKA: VZPOSTAVITEV UČINKOVITEGA MEHANIZMA ZA SPREMLJANJE

Trenutno je težko dobiti točne, podrobne in popolne podatke o položaju Romov v državah članicah ter opredeliti konkretne ukrepe za odpravljanje izključevanja in diskriminacije Romov. Ni mogoče oceniti, ali so ti ukrepi imeli pričakovane rezultate. Zato je pomembno, da se zberejo zanesljivi podatki.

Zato je treba vzpostaviti **učinkovit mehanizem za spremljanje** z jasnimi merili, ki bo zagotovil, da se merijo dejanski rezultati, da denar, namenjen za vključevanje Romov, doseže končne upravičence, da se doseže napredek pri ciljih EU glede vključevanja Romov ter da se izvajajo nacionalne strategije vključevanja Romov.

Komisija bo **Evropskemu parlamentu in Svetu vsako leto poročala** o napredku pri vključevanju romske populacije v državah članicah in o doseganju teh ciljev.

Poročala bo na podlagi pilotnega projekta raziskave o romskih gospodinjstvih, ki se izvaja v okviru programa Združenih narodov za razvoj, v sodelovanju zlasti s Svetovno banko in Agencijo Evropske unije za temeljne pravice⁵⁰. Komisija zahteva, da Agencija Evropske unije za temeljne pravice to raziskavo razširi na vse države članice in da jo izvaja redno, da bo mogoče izmeriti napredek na terenu. Agencija Evropske unije za temeljne pravice bo v sodelovanju z drugimi zadevnimi organi, na primer Evropsko fundacijo za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer, zbirala podatke o položaju Romov kar zadeva dostop do zaposlovanja, izobraževanja, zdravstvenega varstva in stanovanj. Podatki se bodo pridobivali tudi s posebnimi raziskavami, ki se financirajo iz programa za socialno-ekonomske in humanistične vede v okviru sedmega okvirnega programa EU. Med tem procesom morajo Komisija, Agencija Evropske unije za temeljne pravice in druga telesa Unije v skladu s členom 4(2) PEU spoštovati nacionalne identitete držav članic, ki so neločljivo povezane z njihovimi političnimi in ustavnimi temeljnimi strukturami, vključno z njihovo regionalno in lokalno samoupravo.

Komisija bo upoštevala tudi tekoče delo v okviru odprte metode usklajevanja na področju socialnih politik in prispevke drugih držav članic na podlagi njihovih mehanizmov za spremljanje vključevanja Romov. Podrobno spremljanje izvajanja nacionalnih strategij vključevanja Romov s strani držav članic in zainteresiranih strani je zanesljiva metoda za spodbujanje preglednosti in odgovornosti, da se zagotovi čim večji učinek vključevanja Romov.

Nacionalni programi reform, skupaj s spremljanjem in medsebojnim pregledom strategije Evropa 2020, bi morali biti dodaten vir podatkov za oceno napredka in zagotoviti smernice državam članicam.

Za dolgoročno pridobivanje koristnih podatkov bo Komisija tudi spodbujala sodelovanje med nacionalnimi statističnimi uradi in Eurostatom, da bo lahko kot prvi korak opredelila metode za določanje najmanj razvitih mikroregij v EU, kjer je največ marginaliziranih skupin, zlasti Romov. Ta ozemeljski pristop k zbiranju podatkov neposredno prispeva k odpravljanju

⁵⁰ Raziskava programa Združenih narodov za razvoj, ki jo je sofinanciral GD REGIO in je bila pripravljena v sodelovanju z GD REGIO, Agencijo Evropske unije za temeljne pravice, Svetovno banko in Institutom za odprto družbo (pomlad 2011 – rezultati bodo na voljo jeseni): udeleženi so 11 držav članic (Bolgarija, Češka republika, Grčija, Madžarska, Poljska, Romunija, Slovaška, Francija, Italija, Španija in Portugalska).

revščine in izključevanja Romov. Poleg tega mora Agencija Evropske unije za temeljne pravice sodelovati z državami članicami pri razvoju metod spremljanja, ki lahko zagotovijo primerljivo analizo položaja Romov v vsej Evropi.

9. SKLEPNA UGOTOVITEV: 10 LET ZA SPREMEMBO

Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov zagotavlja priložnost za združitev moči na vseh ravneh (EU, nacionalna in regionalna raven) in z vsemi zainteresiranimi stranmi, tudi Romi, da se razreši eden najresnejših socialnih izzivov v Evropi: odpravi izključenost Romov. Dopolnjuje obstoječo zakonodajo in politike EU na področju nediskriminacije, temeljnih pravic, prostega gibanja oseb in pravicah otroka⁵¹. Okvir opredeljuje cilje na ravni EU glede vključevanja Romov, ki jih je treba doseči na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Te ambiciozne cilje bo mogoče doseči le, če bodo države članice ter nacionalni, regionalni in lokalni organi temu zares zavezani, ter ob vključenosti romskih organizacij civilne družbe.

Komisija poziva Evropski parlament, Evropski svet, Svet, Odbor regij in Evropski ekonomsko-socialni odbor, naj podprejo okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov. Več kot desetletje institucije EU redno pozivajo države članice in države kandidatke, naj izboljšajo socialno in ekonomsko vključevanje Romov. Prišel je čas, da se od besed preide k dejanjem.

⁵¹ COM(2011) 60, Agenda EU za otrokove pravice.

Priloga – Tabela, pripravljena na podlagi podatkov Sveta Evrope (http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_en.asp)

Podatki, povzeti po dokumentu, ki ga je pripravil oddelek za Rome in potujoče skupine pri Svetu Evrope							
Evropske države	število prebivalcev države (julij 2009)	uradno število Romov (po zadnjem štetju)	najnižje ocenjeno število Romov	najvišje ocenjeno število Romov	povprečna ocena	odstotek celotnega prebivalstva (glede na povprečje)	posodobljeno
(Države članice EU)							
<i>Avstrija</i>	8 205 533	podatek ni na voljo	20 000	30 000	25 000	0,30 %	14. 9. 2010
<i>Belgija</i>	10 414 336	podatek ni na voljo	20 000	40 000	30 000	0,29 %	14. 9. 2010
<i>Bolgarija</i>	7 262 675	370 908 (2001)	700 000	800 000	750 000	10,33 %	14. 9. 2010
<i>Ciper</i>	792 604	560 (1960)	1 000	1 500	1 250	0,16 %	3. 8. 2009
<i>Češka</i>	10 220 911	11 718 (2001)	150 000	250 000	200 000	1,96 %	14. 9. 2010
<i>Danska</i>	5 484 723	podatek ni na voljo	1 000	10 000	5 500	0,10 %	3. 8. 2009
<i>Estonija</i>	1 307 605	584 (2009)	1 000	1 500	1 250	0,10 %	3. 8. 2009
<i>Finska</i>	5 244 749	podatek ni na voljo	10 000	12 000	11 000	0,21 %	3. 8. 2009
<i>Francija</i>	64 057 790	podatek ni na voljo	300 000	500 000	400 000	0,62 %	14. 9. 2010
<i>Nemčija</i>	82 400 996	podatek ni na voljo	70 000	140 000	105 000	0,13 %	14. 9. 2010
<i>Grčija</i>	10 722 816	podatek ni na voljo	180 000	350 000	265 000	2,47 %	14. 9. 2010
<i>Madžarska</i>	9 930 915	190 046 (2001)	400 000	1 000 000	700 000	7,05 %	14. 9. 2010
<i>Irska</i>	4 156 119	22 435 (2006)	32 000	43 000	37 500	0,90 %	14. 9. 2010

<i>Italija</i>	59 619 290	podatek ni na voljo	110 000	170 000	140 000	0,23 %	14. 9. 2010
<i>Latvija</i>	2 245 423	8 205 (2000)	13 000	16 000	14 500	0,65 %	3. 8. 2009
<i>Litva</i>	3 565 205	2 571 (2001)	2 000	4 000	3 000	0,08 %	3. 8. 2009
<i>Luksemburg</i>	486 006	podatek ni na voljo	100	500	300	0,06 %	3. 8. 2009
<i>Malta</i>	403 532	podatek ni na voljo	0	0	0	0,00 %	3. 8. 2009
<i>Nizozemska</i>	16 645 313	podatek ni na voljo	32 000	48 000	40 000	0,24 %	14. 9. 2010
<i>Poljska</i>	38 500 696	12 731 (2002)	15 000	60 000	37 500	0,10 %	14. 9. 2010
<i>Portugalska</i>	10 676 910	podatek ni na voljo	40 000	70 000	55 000	0,52 %	14. 9. 2010
<i>Romunija</i>	22 246 862	535 140 (2002)	1 200 000	2 500 000	1 850 000	8,32 %	14. 9. 2010
<i>Slovaška republika</i>	5 455 407	89 920 (2001)	400 000	600 000	500 000	9,17 %	14. 9. 2010
<i>Slovenija</i>	2 007 711	3 246 (2002)	7 000	10 000	8 500	0,42 %	3. 8. 2009
<i>Španija</i>	46 157 822	podatek ni na voljo	650 000	800 000	725 000	1,57 %	14. 9. 2010
<i>Švedska</i>	9 276 509	podatek ni na voljo	35 000	50 000	42 500	0,46 %	14. 9. 2010
<i>Združeno kraljestvo</i>	60 943 912	podatek ni na voljo	150 000	300 000	225 000	0,37 %	14. 9. 2010
Skupaj v EU					6 172 800	1,73 %	
(Države nečlanice EU)							
<i>Albanija</i>	3 619 778	1 261 (2001)	80 000	150 000	115 000	3,18 %	14. 9. 2010

<i>Andora</i>	72 413	podatek ni na voljo	0	0	0	0,00 %	3. 8. 2009
<i>Armenija</i>	2 968 586	podatek ni na voljo	2 000	2 000	2 000	0,07 %	3. 8. 2009
<i>Azerbajdžan</i>	8 177 717	podatek ni na voljo	2 000	2 000	2 000	0,02 %	3. 8. 2009
<i>Belorusija</i>	9 685 768	podatek ni na voljo	10 000	70 000	40 000	0,41 %	14. 9. 2010
<i>Bosna in Hercegovina</i>	4 590 310	8 864 (1991)	40 000	60 000	50 000	1,09 %	14. 9. 2010
<i>Hrvaška</i>	4 491 543	9 463 (2001)	30 000	40 000	35 000	0,78 %	14. 9. 2010
<i>Gruzija</i>	4 630 841	1 744 (1989)	2 000	2 500	2 250	0,05 %	3. 8. 2009
<i>Islandija</i>	304 367	podatek ni na voljo	0	0	0	0,00 %	3. 8. 2009
<i>Kosovo*</i>	2 542 711	45 745 (1991)	25 000	50 000	37 500	1,47 %	14. 9. 2010
<i>Lihtenštajn</i>	34 498	podatek ni na voljo	0	0	0	0,00 %	3. 8. 2009
<i>Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija</i>	2 061 315	53 879 (2002)	135 500	260 000	197 750	9,59 %	14. 9. 2010
<i>Moldavija</i>	4 324 450	12 280 (2004)	15 000	200 000	107 500	2,49 %	14. 9. 2010
<i>Monako</i>	32 796	podatek ni na voljo	0	0	0	0,00 %	3. 8. 2009
<i>Črna gora</i>	678 177	2 826 (2003)	15 000	25 000	20 000	2,95 %	14. 9. 2010
<i>Norveška</i>	4 644 457	podatek ni na voljo	4 500	15 700	10 100	0,22 %	3. 8. 2009
<i>Ruska federacija</i>	140 702 094	182 617 (2002)	450 000	1 200 000	825 000	0,59 %	14. 9. 2010
<i>San Marino</i>	29 973	podatek ni na voljo	0	0	0	0,00 %	3. 8. 2009

<i>Srbija (brez Kosova)</i>	7 334 935	108 193 (2002)	400 000	800 000	600 000	8,18 %	14. 9. 2010
<i>Švica</i>	7 581 520	podatek ni na voljo	25 000	35 000	30 000	0,40 %	14. 9. 2010
<i>Turčija</i>	71 892 807	4 656 (1945)	500 000	5 000 000	2 750 000	3,83 %	14. 9. 2010
<i>Ukrajina</i>	45 994 287	47 917 (2001)	120 000	400 000	260 000	0,57 %	14. 9. 2010
<i>Države nečlanice EU skupaj</i>					5 084 100	1,63 %	
<i>Skupaj v Evropi</i>					11 256 900		

* V skladu z RVSZN 1244/99.